רבא אמר התם תרי חזקי לקולא והכא חדא חזקה [א]לקולא קשיא דר' יוסי אדר' יוסי אמר רב הונא בר חיננא שאני טומאה הואיל ויש לה עיקר מן התורה שבת נמי דאורייתא היא *קסבר ר' יוסי [ב]תחומין דרבנן ואיבעית אימא (א) הא דידיה הא דרביה דיקא נמי דקתני א"ר יוסי אבטולמוס העיד משום חמשה זקנים שספק עירוב כשר ש"מ רבא אמר התם היינו טעמא דרבי יוסי העמד טמא על חזקתו ואימא לא טבל אדרבה העמד מקוה על חזקתו ואימא לא חסר במקוה שלא נמדד תניא [ג]כיצד אמר ר' יוסי ספק עירוב כשר עירב בתרומה ספק מבעוד יום נטמאת ספק משחשיכה נטמאת וכן בפירות ספק מבעוד יום נתקנו ספק משחשיכה נתקנו זה הוא ספק עירוב כשר אבל עירב בתרומה ספק טהורה ספק טמאה וכן בפירות ספק נתקנו ספק לא נתקנו אין זה ספק עירוב כשר מאי שנא תרומה דאמר העמד תרומה על חזקתה ואימא טהורה היא פירות נמי העמד טבל על חזקתו ואימא לא נתקנו לא תימא ספק מבעוד יום נתקנו אלא אימא ספק מבעוד יום נדמעו ספק משחשיכה נדמעו בעא רב שמואל בר רב יצחק מרב הונא היו לפניו שתי ככרות אחת טמאה ואחת טהורה ואמר עירבו לי בטהורה בכל מקום שהיא מהו תיבעי לרבי מאיר תיבעי לר' יוסי תיבעי לר"מ עד כאן לא קאמר ר"מ התם דליכא טהורה הכא הא איכא טהורה או דילמא אפילו לרבי יוסי לא קאמר אלא התם דאם איתא דהיא טהורה ידע לה אבל הכא הא לא ידע לה אמר ליה בין לר' יוסי בין לרבי מאיר [ד]בעינן סעודה הראויה מבעוד יום וליכא בעא מיניה רבא מרב נחמן ככר זו היום חול ולמחר קדש ואמר עירבו לי בזה מהו א"ל עירבו עירוב היום קדש ולמחר חול ואמר עירבו לי בזה מהו א"ל אין עירובו עירוב מאי שנא א"ל [ה]לכי תיכול עליה כורא דמלח' היום חול ולמחר קדש מספיקא לא נחתא ליה קדושה היום קדש ולמחר חול מספיקא לא פקעא ליה קדושתיה מיניה [ו]תנן התם לגין טבול יום שמלאו מן החבית של מעשר טבל ואמר הרי זה תרומת מעשר לכשתחשך דבריו קיימין ואם אמר עירבו לי בזה לא אמר כלום אמר רבא זאת אומרת סוף היום קונה עירוב
דאי

רבא אמר. גבי נגע באחד נמי אפילו יש שני כיתי עדים חלוקות אחת אומרת קודם שנגע בו מת ואחת אומרת עכשיו מת הוי נמי ר"מ מטהר ואפילו הכי לא תיקשי: **הכא תרי חזקי.** ניהו לטהר ומשום הכי אזלינן לקולא דאוקי תרי לבהדי תרי והעמד מת על חזקתו ראשונה כל הלילה ומי הוה ועוד העמד נוגע על חזקתו ראשונה וטהור היה: **הכא.** במתניתין חדא חזקה הוא דאיכא למימר העמד תרומה על חזקתה ומשום חדא חזקה לא מרעינן סהדי הלכך אזלינן לחומרא: **קשיא דר' יוסי.** דברייתא דקתני בספק טבל ובספק לא טבל ובטומאה דרבנן אבל אוכלין כו' ורבי יוסי מטמא ומתני' קתני ספק עירוב כשר ואפילו תחומין דרבנן תיקשי: **הואיל ויש לה עיקר מן התורה.** דיש טומאה מן התורה ויש להחמיר בספק טבילתה להכי אחמור רבנן אף בספק טבילת טומאה דרבנן דלא ליתי לזלזולי בספק טבילת טומאה דאורייתא: **שבת נמי דאורייתא היא.** אתחומין פריך למימר דתחומין דאורייתא וכר' עקיבא במס' סוטה (ב) (דף ל:): ומשני **קסבר רבי יוסי תחומין דרבנן.** ומשום דלא ליתו לזלזולי בשאר ספיקות דמלאכת שבת ליכא למיגזר דלא דמו מלאכות לתחומין אבל טומאות דמו להדדי: **דידיה.** מחמיר אפילו בספק דרבנן ומתניתין דרביה אבטולמוס היא: **העמד טמא על חזקתו.** כוליה חזקה לחומרא איכא לקולא ליכא אבל מתני' איכא חזקה לקולא ולחומרא העמד אדם על חזקת תחום ביתו (ג) ואמר לא עירב העמד תרומה על חזקתה ועירב ובדרבנן לקולא אזלינן: **שלא נמדד.** מתחילתו ולא עמדה בחזקת כשרות: **עירב בתרומה.** טהורה ונטמאת משהניחה שם: **ספק מבעוד יום נטמאת ספק משחשיכה נטמאת.** אמרינן אוקמיה בין השמשות אחזקתה קמייתא וטהורה הואי והשתא משחשיכה הוא דאיטמי: **וכן בפירות.** של טבל: **ספק מבעוד יום נתקנו.** לאחר שהניחן שם: **ספק משחשיכה נתקנו.** ולא קנה עירוב כדתנן במתני' [לא.] אבל לא בטבל. ולקמן פריך בהאי מה חזקת כשרות איכא דמכשר רבי יוסי דהא איכא למימר העמד טבל על חזקתו: **ספק טמאה ספק טהורה.** דקודם שהניחה שם נולד לה ספק ולא היה שם חזקת הכשר עירוב מעולם: **מאי שנא תרומה.** דרישא ספק מבעוד יום ניטמא ספק משחשיכה דמכשר ר' יוסי משום חזקה קמייתא: **פירות.** ספק מבעוד יום נתקנו ספק משחשיכה נוקמינהו נמי אחזקה קמייתא דטבל הוו וליפסול: **נדמעו.** חולין הוו מעיקרא מתוקנין ונפלה בהן תרומה ונדמעו והאי תנא סבר לה כסומכוס דאמר (לעיל דף כו:) אין מערבין לישראל בתרומה הלכך אם מבע"י נדמעו אע"ג דחזי לכהנים אין עירובו עירוב. ל"א נדמעו שנפל לתוכן טבל דלא חזי אפילו לכהן: **עירבו לי בטהורה בכל מקום שהיא.** והניחום שתיהן יחד בסוף התחום. ובככרות של תרומה עסקינן דאי בחולין חולין טמאין מותרין הן דלאו כל אדם אוכל חוליו בטהרה: **דליכא טהורה.** ודאית דשמא מבע"י נטמאת: **או דילמא אפילו ר' יוסי.** לא מכשר במתני' אלא משום דאי טהורה היא הא ידע לה היכא היא ואיזו היא סעודתו ומשום ספק טומאה לא מיפסלא דאמר אוקמא אחזקה: **אבל הכא לא ידע.** הי ניהו סעודתו: **בעינן סעודה הראויה מבע"י וליכא.** ואין עירובו כלום דאפילו אמר גמל לא הוי דבשלמא מתני' סעודה הראויה הואי והשתא הוא דאימליד בה ספק: **ככר זו כו'.** אמר על ככר אחת בע"ש היום יהא חול ולמחר יהא קדש ועירב שלוחו בה: **מהו.** הואיל ובין השמשות ספק הוא חיישינן דילמא קודם קניית עירוב חל עליה הקדש ואין מערבין בהקדש או לא אמרינן הכי: **היום הפא קדש ולמחר הפא חול.** על מעות שיש לי בבית מהו מי אמרינן כי מטא בין השמשות נפק ליה מקדושתיה וקנה עירוב או לא: **ומאי שנא.** הא בין השמשות ספיקא הוא מאי שנא הכא לקולא והכא לחומרא: **לכי תיכול עלה כורא דמילחא.** לכשתמדוד כור של מלח על דבר זה ותתנהו לי אומר לך טעמו: **היום חול ולמחר קדש.** ובין השמשות דקניית עירוב ספיקא הוא ומספיקא לא תפקיה ממילתיה קמייתא וכן סיפא: **של מעשר.** ראשון שהיה עדיין טבל שלא הפריש הלוי ממנה תרומת מעשר והרי הוא במיתה בעודו טבל ואפילו לכהנים ולא חזי לעירוב ולגבי לגין טבול יום בעודו טבל לא פסיל דטבול יום מותר בנגיעה לחולין ולמעשר ואע"ג דפסיקא ביה תרומה שבלגין הורמה ואמר הרי זו שבלגין תרומת מעשר על החבית לכשתחשך ויעריב שמשו שתהא כשרה לתרומה: **דבריו קיימין.** והתרומה טהורה: **ואם אמר עירבו לי בלגין זה לא אמר כלום.** הואיל וכי מטא בין השמשות אכתי טבל הוא: **סוף היום.** תחילת בין השמשות שהוא סוף היום של ע"ש: **קונה עירוב.** וסוף היום אכתי טבל הוא:
דאי

הכא בשתי כיתי עדים. דר' מאיר לית ליה אוקי תרי בהדי תרי כו' אע"ג דבפרק שני דכתובות (דף כ.) אמרינן אוקי תרי בהדי תרי * אפילו בדאורייתא הכא שאני דהשתא ודאי טמאה היא: **אדרבה** העמד מקוה על חזקתו. הוה מצי לשנויי הרי חסר לפניך כדאמר פר' קמא דנדה (דף ב:) אלא דלא איירי הכא במקוה שנמדד ונמצא חסר: **במקוה** שלא נמדד. וא"ת והא רבי יוסי מטמא אפילו טהרות אם נגע בהן דלענין דאמרינן ליה זיל טבול אפילו ר"מ מודה * כדאמרינן גבי ספק טומאה ברשות הרבים וא"כ אדרבה נימא אוקי טהרות על חזקתן וי"ל דבספיקא דרבנן כי הכא לא אמרינן זיל טבול לרבי מאיר ופליגי אגברא אי בעי טבילה אבל טהרות מודה רבי יוסי דלא מטמאין וכן איתא במסכת מקוואות (פ"ב משנה ב) * דקתני ורבי יוסי מטמא [י]שספק ליטמא טמא לטמא אחרים טהור:

אבל עירב בתרומה ספק טמאה ספק טהורה. כגון שהיו ב' ככרין לפניו אחד היה תרומה טמאה ואחד היה תרומה טהורה ועירב באחד מהן דליכא חזקה כלל: **ספק** נדמעו. נראה כפ"ה בלשון שני נדמעו טבל בחולין ולא כפתם דימוע שבהש"ס אבל לשון ראשון שפירש נדמעו תרומה בחולין ואתיא כסומכוס אין נראה דהא קתני בברייתא דמערבין בתרומה ודוחק לומר דמיירי בתרומה לכהן: **מאי** שנא. ואם תאמר והא רבא גופיה קאמר בסמוך זאת אומרת סוף היום קונה עירוב ואם סוף היום קונה עירוב אתיא דרב נחמן שפיר ומאי קמיבעיא ליה מאי שנא ויש לומר דע"כ דרבא אית ליה דתחלת היום קונה עירוב דהא פסיק כרב בביצה (דף ד:) כרב דאמר נולדה בזה אסורה בזה וטעמא דרב משום הכנה ומאן דאית ליה הכנה סבר תחילת היום קונה עירוב כדמוכח בפירקין (דף לח:) ורבא דאמר זאת אומרת סוף היום קונה עירוב אליבא דברייתא קאמר וליה לא ס"ל:
דאי

מסורת הש"ס

א) פ"ה לחומרא, ב) [לקמן מו. סוטה ל:], ג) [תוספתא פ"ב], ד) [לקמן ע"ב ודף לח:], ה) שבת ד. חולין יב. קיב., ו) [טבול יום פ"ד מ"ד], ז) פי' כלים, ח) גפ"א: כלומר, ט) פי' לדף הקודם, י) [צ"ל אבל ספק ליטמא ולטמא אחרים טהור].

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואיבעית אימא לא קשיא הא דידיה: (ב) רש"י ד"ה שבת נמי וכו' במס' סוטה. כ"כ דף כו: ובגמ' שם דף ל ע"ב: (ג) ד"ה העמד טמא וכו' תחום ביתו ואימור לא:

◆

גליון הש"ס

גמ' קסבר ר"י תחומין דרבנן. עיין הגהת אשר"י ספ"ק דעירובין: תוס' ד"ה הכא. אפי' בדאורייתא. ק"ל התם אמרינן כן לענין ממון דמדאורייתא באמת תרי ותרי אוקי אחזקה אבל באיסורי הא אמרינן תרי ותרי ספיקא דרבנן היינו דרבנן החמירו דלא ליזל בזה בתר חזקה. ועי' כתובות דף כו: בתוס' שם דהכא בתרומה דרבנן גם בתרי ותרי אוקמי אחזקה כהוכיחו מסוגיא דשם ומילתו דמ"מ תחומין דאורייתא. ודבריהם דהכא דאפי' בדאורייתא אוקי אחזקה צ"ע גם הא מרא דשמעתא הכא רבה ור"י דס"ל ביבמות דף לא. תרי ותרי ספק דאורייתא דמדאורייתא לא אמרינן אוקי אחזקה וצ"ע: ד"ה במקוה וכו' כדאמרינן גבי ספק טומאה ברה"ר. עי' ע"ז דף לו ע"ב: בא"ד דקתני ור"י מטמא שספק ליטמא טמא וכו'. פר"י אומר כל דבר שהוא בחזקת טומאה לעולם הוא בחזקתו עד שיודע שהוא טהור אבל ספק ליטמא ולטמא טהור כצ"ל:

◆

מוסף רש"י

לכי תיכול עליה כורא דמלחא. כבדיחותא אהדר ליה, כשתמדוד לי כור של מלח אומר לך טעמו של דבר (שבת ד. ובעי"ו חולין יב. וקיב.) לישנא אחרינא לכשתאכל עליה כור של מלח לא תוכל להשוותם זו לזו (שבת ד.).

◆

רבינו חננאל

ופירק רבא פירוק אחר, התם תרי חזקי לקולא, חדא העמד חי על חזקתו ואימור לא היה מת אותה שעה שנגע בו. שניה העמד טהור על חזקתו ואימור לא נטמא[א]. [והכא] אמרינן ספיקו טמא, דאדרבה העמד גברא על חזקתו ואימור לא עירב בסעודה הראויה. קשיא דר' יוסי אדר' יוסי. הכא במתני' קתני ספק עירב [כשר] והתם בברייתא קתני ספק טומאה (כשר) [טמא]. ופרקינן שאני טומאה דאפילו טומאה קלה יש לה עיקר מן התורה, לפיכך א"ר יוסי אפילו ספיקא טמא, אבל בעירוב תחומין דרבנן ניהו. אי [בעית] תימא הא דידיה

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פכ"ו מהל' שבת הל' א טור או"ח סי' שצה]:
עט ב ג מיי' פ"ו מהל' עירובין הלכה טו טוש"ע או"ח סי' שצב סעיף א וסי' תט סעיף ו:
פ ד ה ו מיי' שם הלכה טו טור שו"ע או"ח סי' שפו סעיף ט:

◆

רבינו חננאל (המשך)

ומתני' דרביה. ופשוטה היא. רבא אמר בשלמא התם העמד טמא על חזקתו ואימור לא טבל. שלא נתבררה טבילתו כהוגן, אבל הכא מאי אית לך למימר העמד גברא על חזקתו ואימור לא עירב הרי עירב, מאי איכא [ב] [למימר] שמא משחשכה, לא אתי שמא דחי ודאי. מקוה נמי אם תאמר העמד מקוה על חזקתו ואימור לא חסר, איכא למימר הכי במקום (שלא נמדדה) [שנמדדה]. אבל במקום (שנמדדה) [שלא נמדדה] ונמצאת חסירה היכי יכלת למימר הכי, לפיכך קתני טמא. ת"ר כיצד א"ר יוסי ספק עירוב כשר. עירב בתרומה ספק נטמאת ספק לא נטמאת וכן בפירות ספק נדמעו וספק לא נדמעו, אבל עירב בתרומה ספק נטמאת מבעוד יום ספק משחשיכה ניטמא, וכן בפירות ספק מבעוד יום כו', אין זה ספק עירוב כשר. היו לפניו שתי ככרות אחת טמאה ואחת טהורה, ואמ' עירובי בטהורה כל מקום שהיא, אסיקנא בין לר' מאיר בין לר' יוסי אינו עירוב בעינן סעודה הראויה מבעוד יום וליכא. בעא מיניה [רבא] מרב נחמן, ככר זה היום חול ולמחר קודש ואי' עירובי בהן מהו, ופשט ליה קנה עירוב מאי טע' בתר יומיה שרינן ליה. פי' הולכין אחר עת העירוב [היום קדש ולמחר חול לא קנה עירוב] מאי טעמא בעת שעירב קודש היתה. ואמרינן מאי טעמא כל חדא וחדא בתר יומיה שרינן ליה. היום חול ולמחר קודש מספיקא שמא ישאר למחר ותתקדש לא נחתא לה קדושה. היום קודש ולמחר חול מספיקא לא פקעא קדושתא. תנן התם לגין שהוא טבול יום שמילאהו מחבית של מעשר טבל. פי' שלא הורם ממנו תרומת מעשר. ואמר הרי זו תרומת מעשר לכשתחשך דבריו קיימין. ואם אמר עירובי בה לא אמר כלום. פי' טבול יום פוסל את התרומה וזה הלגין אע"פ שהוא טבול יום ופוסל התרומה, כיון שבעת שמילא[ה]ו מן הטבל הטבול לתרומת מעשר לא הזכיר עליו שם תרומה מעכשיו אלא לכשתחשך, כשתחשך וערב השמש נטהר הלגין ותרומת מעשר שבו טהורה. א"ר אבא זאת אומרת סוף היום, הוא ערב שבת שקונה עירוב. דייק מדקתני אם אמר עירובי בה לא אמר כלום ש"מ סוף היום הוא דקונה עירוב, והנה סוף היום טבל טבול לתרומת מעשר היה ואין מערבין בטבל לפיכך לא אמר כלום.

א) נראה דחסר כאן וצ"ל והכא חדא חזקה לקולא דהעמד תרומה על חזקתה ואימור לא נטמאת ולכן אמרינן וכו'. ב) נראה דצ"ל מאי איכא למימר שמא נטמאת מבעוד יום לא אתי שמא ומוציא מידי ודאי.